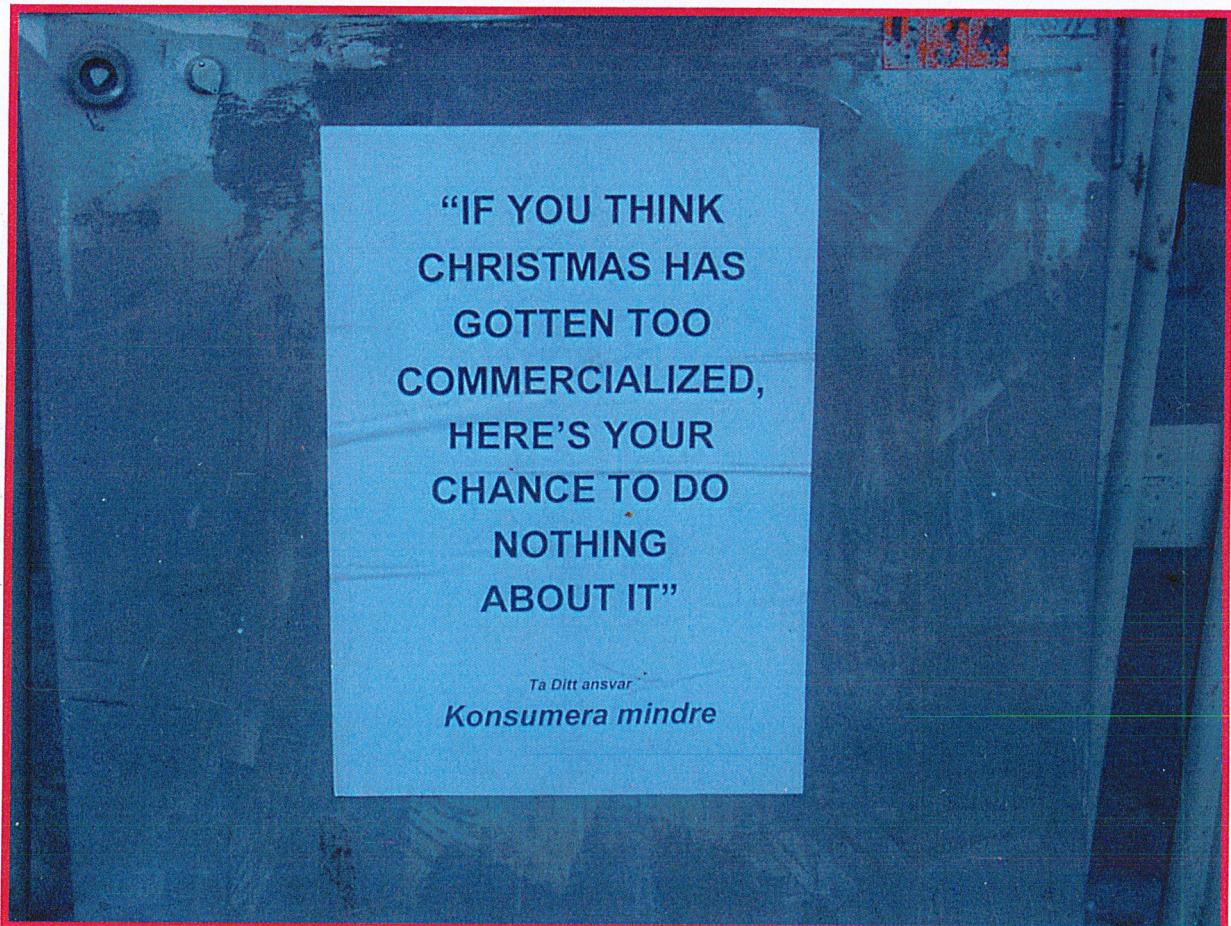

Ungdomars röster

Rapport från en inventering av ungdomars föreningsliv och samhällsengagemang i Östersund

FÖRENINGSSARKIVET I JÄMTLANDS LÄN 2003

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	INLEDNING	4
1.1	Bakgrund	4
1.2	Projektets syfte	5
2	GENOMFÖRANDE	5
3	INVENTERADE GRUPPER	6
3.1	Politiska ungdomsförbund	6
3.2	Övriga ungdomsrörelser	9
3.3	Allmänna rörelser som även engagerar ungdomar	12
3.4	Autonoma grupper	14
3.5	Individuella projekt	15
3.6	Samhällsledda projekt	16
3.7	Internet-forum	17
4	EXEMPEL PÅ INSAMLAT MATERIAL	18
5	FORSKNING OM UNGDOMARS ENGAGEMANG	24
6	DISKUSSION	25
6.1	Vad visar förstudien?	25
6.2	Ungdomars samhällsengagemang i föreningslivet	25
6.3	Hur synliggör man sina åsikter?	28
6.4	Bristande kontinuitet	28
6.5	Nya rörelser?	29

7	METODFRÅGOR	31
8	INVENTERINGEN GÅR VIDARE	32
	KÄLLOR OCH LITTERATUR	33

1 INLEDNING

Folkrörelser och föreningsliv har utgjort en grundpelare i en svenska samhällsmodellen. Genom folkrörelserna har demokratin vuxit fram och människor har kunnat uttrycka sina intressen och idéer via olika föreningsbildningar. Kopplingar görs ständigt mellan ett aktivt föreningsliv och ett demokratisk samhälle med engagerade medborgare. Under senare år har dock bilden förändrats. Förenings-Sverige ser ut att knaka i fogarna. Enligt Statistiska Centralbyråns senaste undersökning av föreningslivet i Sverige, har andelen föreningsaktiva i Sverige minskat från 52 till 44 procent mellan 1992 och 2000. Andelen föreningslösa har ökat från 8 till 10 procent.

När det gäller ungdomarna är raset ännu större. Bland ungdomar mellan 16 och 24 år har andelen föreningsaktiva minskat från 58 till 42 procent, medan antalet helt föreningslösa nästan fördubblats från 13 till 24 procent. Enligt denna undersökning står alltså mer än hälften av ungdomarna utanför föreningslivet.

De ungdomar som är aktiva ingår ofta i flera föreningar. Engagemanget i politiska aktiviteter som att skriva insändare, underteckna upprop eller delta i demonstrationer är störst på den lokala nivån. Var tjugonde ungdom har varit på ett politiskt möte medan dubbelt så många, var tionde, har tagit initiativ till att bilda förening. Vad säger oss dessa siffror? Är statistiken riktig? De nya och mer nätverksbaserade rörelserna bland ungdomar kanske inte ens finns med i statistiken? Hur stämmer dessa siffror med situationen i Östersund?

1.1 Bakgrund

Ungdomars engagemang i samhällsfrågor ser inte alltid ut som äldre människors engagemang. Vid den dokumentation av riksdagsvalet 1998, som Föreningsarkivet i Jämtlands län genomförde, ingick även en insamling av gymnasieelevers uppsatser på temat "Valet och politiken". En tydlig tendens i dessa texter var att traditionell politik upplevdes som tråkig, ointressant och oviktig. Å andra sidan uttryckte många ett intresse för samhällsfrågor och för demokratin som sådan.

I Demokratiutredningens slutbetänkande konstaterades att "särskilt ungdomar är överlag intresserade av att engagera sig i nya typer av grupper, nätverk och andra sammanslutningar – som utvecklar nya arbetsformer." Utredningen konstaterar att ungdomar gärna engagerar sig i samhällsfrågor men att engagemanget ofta tar sig andra uttryck och inte alltid sker i traditionella former.

Vid de kommuninventeringar som Föreningsarkivet i Jämtlands län genomfört sedan 15 år tillbaka har det varit svårt att få kontakt med representanter för olika ungdomsrörelser. På arkiven saknar vi ofta kanaler till ungdomarna. Vi har heller inte så stor kunskap om hur dagens ungdomar organiserar sig, vilka frågor som drivs och med vilka metoder man arbetar. Vi kan ändå anta att ungdomsengagemanget i mycket liten utsträckning avsätter något traditionellt arkivmaterial i form av skrivna protokoll, verksamhetsberättelser eller kassaböcker. Här handlar det nog mer om information på nätet, flygblad och affischer, snabba möten utan protokollföring, aktioner på gator och torg, korrespondens via e-post osv. Vi gissar att det finns flera nya eller nygamla ungdomsrörelser, fasta eller lösa grupperingar, som vi helt enkelt

inte har kännedom om. Vi tror också att ungdomar fortfarande finns i de mer traditionella och etablerade rörelserna.

Om en samhällsforskare eller lokalhistorisk intresserad person vänder sig till Föreningsarkivet om 10-20 år för att hitta material om ungdomars samhällsengagemang i 2000-talets början, är risken stor att forskaren blir besviken. Om vi inte lyckas inventera och dokumentera ungdomsrörelser idag, medan de lever och är aktiva, kommer framtida forskning inte ha någon information att utgå ifrån. För att kunna inventera ungdomars engagemang behöver arkivet utveckla och anpassa sina insamlingsmetoder.

Skånes Arkivförbund genomförde en liknande undersökning 2001, "Fånga rörelsen i tiden". Detta projekt riktade sig inte specifikt mot ungdomar utan täckte in alla nyare rörelser oavsett medlemmarnas ålder. Här finns möjligheter att genomföra intressanta jämförelser mellan situationen i Östersund och Skåne.

Projektet "Ungdomars röster", som har pågått på deltid under 2001 och 2002, har finansierats via stöd från Riksarkivets nämnd för enskilda arkiv samt Häradsskrivare E.E Livéns stiftelse, Östersunds kommun. Inventeringen har huvudsakligen utförts av Maud Henriksson Jonsson. Rapporten är skriven av Maud Henriksson Jonsson i samarbete med Catarina Lundström.

1.2 Projektets syfte

Projektet syftar till att undersöka möjligheterna att dokumentera dagens ungdomsrörelser i Östersund samt att hitta nya insamlingsmetoder. Målet är att samla information från ungdomars samhällsengagemang i både nya nätverksbaserade rörelser och i mer traditionella ungdomsföreningar. Vi vill också diskutera vad som är nytt inom föreningslivet.

Rapporten gör inga anspråk på att vara en komplett inventering av ungdomarnas samhällsengagemang i Östersund, den skall i stället ses som en slags förstudie. Den utgör första steget i en större undersökning av ungdomskultur och ideella engagemang inom Jämtlands län.

2 GENOMFÖRANDE

I linje med projektets syfte har föreningar och grupper med ett tydligt engagemang för samhällsfrågor prioriterats. Idrottsrörelsen och kulturinriktade rörelser har inte ingått i målgruppen.

Ett sätt att komma i kontakt med organisationer, grupper och individer har varit att söka i lokaltidningarnas reportage. Där får man både en indikation om vad som är på gång och information om vilka personer som kan vara intressanta att ta kontakt med.

Internet har utgjort en annan bra informationskälla. Många föreningar finns ute på nätet med information om sin verksamhet. Att Internet inte alltid räcker till är de politiska ungdomsförbunden ett bra exempel på. Trots att dessa är representerade med egna hemsidor på Internet är

de inte helt lätta att få kontakt med. Man får ofta söka dem via de oftast bemannade distriktskanslierna som partierna har. Till de politiska ungdomsförbunden i Östersund skickades även e-post med en förhoppning om att etablera kontakt. Svarsfrekvensen var låg och den snäva tidsramen avgjorde att ingen uppföljning kom till stånd.

En av grupperna valdes ut för en djupare studie. Det blev Förbundet Djurens rätt i Östersund. Kontakten har bestått av att fortlöpande närvara vid föreningens medlemsmöten och där föra anteckningar. Utöver detta har olika informationsmaterial samlats in från gruppens verksamhet. De fördjupade kontakterna med medlemmarna i Djurens rätt ledde också till kontakter med andra ungdomsgrupper.

Kontakterna har ibland lett till samtal eller regelrätta intervjuer. Det insamlade materialet består av muntlig information, insamlade dokument samt etnologiska studentarbeten. Den muntliga informationen består av två bandinspelade och utskrivna djupintervjuer, anteckningar från ett antal samtal som förts med olika personer, samt anteckningar från deltagande observationer från medlemsmöten. De insamlade dokumenten innehåller material som tillhandahållits av grupperna själva i form av olika trycksaker, affischer, flygblad och liknande. Dokumenten består också av tidningsurklipp samt utdrag från hemsidor på Internet.

Vid projektets start inleddes ett samarbete med Mitthögskolans etnologkurser. Studenterna på B-kursen, våren 2001 och 2002, hade möjlighet att bidra med intervjuer av ungdomar under ett av delmomenten i kursen. Några studenter valde att göra sin B-uppsats med avsikt att kunna ge ett bidrag till projektet.

Sökandet efter så kallade "autonoma grupper" i Östersund har varit svårt eftersom dessa uppstår och försvinner mycket snabbt. Företeelsen är än så länge relativt ovanlig i Östersund. Som exempel på en autonom grupps aktivitet har jag valt att ta med "Räddningstjänstens" försök att frita höns hos "Pelle och Lisa" i Nälden, trots att händelsen utspelade sig utanför Östersunds kommun.

2 INVENTERADE GRUPPER

Följande grupper har inventerats, det vill säga kontaktats via samtal, e-post, intervju eller gjort sig synliga genom affischer eller tidningsartiklar. Trots svårigheten att kategorisera har vi valt att göra en indelning i olika typer av rörelser: politiska ungdomsförbund, övriga ungdomsrörelser, allmänna samhällsrörelser, autonoma grupper, individuella projekt samt samhällsledda projekt. Utöver dessa grupper har vi även redovisat några av de Internetforum där många rörelser sprider information om sin verksamhet.

2.1 Politiska ungdomsförbund

Till politiska ungdomsförbund räknas de ungdomsförbund som är organiserade under ett partipolitiskt riksförbund samt Syndikalistiska Ungdomsförbundet, fristående ungdomsförbund till SAC .

Moderata ungdomsförbundet Jämtland (MUF)

Förbundet har ett 50-tal medlemmar vara ca 15 aktiva. Verksamheten bedrivs till största delen i Östersund då de flesta studerar där. MUF har problem med att ungdomarna flyttar från länet.

Dokument:

Utdrag från hemsidan.

Hemsida: www.jamtland.moderat.se/index.asp?webid=96

Kristdemokratisk Ungdom Jämtland (KDU)

1999 nystartade verksamheten efter att ha legat nere en tid. Förbundet har en viss verksamhet och det tycks som om medlemsantalet är i sakta uppåtående. Enligt hemsidan skall det finnas en Östersundsklubb.

Dokument:

E-post.

Utdrag från hemsidan

Hemsida: www.jamtland.kdu.se/

Liberala Ungdomsförbundet i Jämtlands (LUF)

Förbundet har ett 20-tal medlemmarna utspridda över länet. Alla aktiva arbetar på distriktsnivå. De strävar efter en platt organisation där alla medlemmarna är delaktiga i alla beslut. Under år 2000 samarbetade LUF med ett antal andra föreningar i rättvisefrågor i projektet Edu-tainment 2000 (se Mångfaldsföreningen).

Dokument:

Samtal med Niklas Torstensson, 25 år, 2002-12-09.

Ingen lokal hemsida.

Centerns ungdomsförbund Jämtland (CUF)

Förbundet har ett hundratal medlemmar fördelat på fem avdelningar, Krokomb, Kyrkås, Lit, Åre och Frösön. En sjätte avdelning är på gång i Bräcke.

Dokument:

Utdrag från hemsidan.

Urklipp från ÖP och LT.

Hemsida: <http://centerp.adeprimo.se/parser.php?did=7:10>

Socialdemokratiska ungdomsförbundet Jämtland (SSU)

Förbundet har klubbar i Bräcke, Strömsund, Krokomb, Östersund, Härjedalen och på Mitthögskolan.

Dokument:

E-post.

Utdrag från hemsidan.

Hemsida: www.jamtland.ssu.se/

Grön Ungdom Jämtland

Enligt partiets centrala hemsida finns ingen lokal avdelning av Grön ungdom i Östersund för närvarande.

Dokument:

Utdrag från Miljöpartiet Östersunds hemsida. <http://www.gu.mp.se/>

Ingen lokal hemsida.

Ung Vänster

Ung Vänster som är Vänsterpartiets ungdomsförbund har två fungerande klubbar i Östersund. Efter en delning av den alltför stora Östersundsklubben finns numer även en klubb i Torvalla/Odensala. Planer finns att starta ytterligare en klubb på Frösön. Östersundsklubben har nyligen genomgått en generationsväxling och bytt ut hela sin styrelse. Den gamla styrelsen avgick på grund av tredje årets gymnasiestudier. Även om man har ungefär lika många manliga och kvinnliga medlemmar är det mest tjejer i gymnasieåldern som är aktiva, säger en avgående ordföranden Ida Bratt. Frågor som engagerar dem är anti-rasistiska och feministiska frågor men även EU/EMU-frågor. Rättvisefrågor såsom USA:s krig mot Irak eller Palestina-frågan har också en stor plats i deras engagemang. Ung vänster arbetar utåtriktat genom att ordna demonstrationer och bokbord, dela ut flygblad och informera ute på skolorna. Som exempel kan nämnas att Ung Vänster hade ett arrangemang på den internationella kvinnodagen 8 mars med utbildning i feministiskt självförsvar.

Dokument:

Samtal med Ida Bratt, 19 år, 2002-11-25.

Affisch.

Anteckningar från medlemsmöte 2002-12-04, inklusive dagordning.

Dokument om "Frågor och svar om makt- och ägandedokument".

Utdrag från Riksförbundet Ung Vänsters hemsida (www.ungvanster.se/).

Ingen lokal hemsida.

Revolutionär Kommunistisk Ungdom Östersund (RKU)

RKU är KPML®s ungdomsförbund. Det är en relativt sluten förening som inte gärna släpper ut uppgifter om sig själv. På det medlemsmöte där projektet var närvarande var det fem ungdomar mellan 16-20 år som dök upp. RKU arbetar utåtriktat via bokbord på skolorna samt med studiecirkel i ideologiska frågor. De engagerar sig i ungefär samma frågor som Ung Vänster. RKU var en av arrangörerna till ett upprop i Palestina-frågan den 24 januari 2001. Tillsammans med KPML® försökte de att samla så många som möjligt från både partipolitiskt aktiva och övriga intresserade i denna fråga. En demonstration genomfördes 6/4 2002 och en konsert 26/4 samma år.

Dokument:

Anteckningar från medlemsmöte RKU, 2002-12-17.

E-post.

Flygblad.

Medlemstidning och ett studiehäfte, RKU.

E-post rörande Palestina-frågan.

Urklipp från LT och ÖP rörande Palestina-frågan.

Flygblad och affisch för konserten rörande Palestina-frågan.

Ett upprop rörande Palestina-frågan.

Ingen lokal hemsida.

Syndikalistiska Ungdomsförbundet (SUF)

SUF är ett fristående ungdomsförbund som har kopplingar till Sveriges Arbetares Centralorganisation (SAC). Under några år på 1990-talet var SUF mycket livaktiga i Östersund men har sedan år 2000 haft svårt att mobilisera nya medlemmar. Under SUF:s mest aktiva period, under slutet av 1990-talet, bestod verksamheten mest av olika aktioner och demonstrationer. De tycks gärna ha samarbetat med RKU och när eldsjälarna försvann från Östersund gick förmodligen de som var kvar över dit. SUF är inte partipolitiska men samarbetar helst med andra vänsterorienterade organisationer. De är motståndare till det parlamentariska systemet.

Dokument:

Samtal med Heléne Draheim (Östersunds LS) 2002-12-06.

Utdrag från SUFs hemsida (www.suf.cc/).

Utdrag ur principförklaring för SUF från Yelahs hemsida (www.yelah.net/articles/suf/prinable).

Utdrag ur SUFs kontaktlista från Motkrafts hemsida (www.motkraft.net/tema/org/suf).

Ingen lokal hemsida.

3.2 Övriga ungdomsrörelser

Fältbiologerna Östersund

Föreningen lider av sviterna efter en generationsväxling men är nu åter på uppgång. Efter en paus under hösten 2002 har man ett program för verksamheten våren 2003. Aktiviteten i klubben har varierat mycket under 1990-talet men man har ändå haft en trogen medlemsskara

på ungefär 70 personer. Fältbiologerna är Svenska Naturskyddsföreningens (SNF) ungdomsförbund. SNF:s Östersundskrets som delar lokal med fältbiologerna känner sig som deras beskyddare och erbjuder gärna sin hjälp. Rent generellt har Fältbiologerna sedan 1970-talet förändrat sin verksamhet, från att enbart ha ägnat sig åt naturstudier till att även engagera sig i frågor om miljöförstöring och resursslöseri i såväl lokalt som globalt perspektiv. När Östersundsklubben mobiliserar sitt engagemang är det i miljöfrågor. En sådan fråga gällde byggandet av ett affärscentrum i Åskorset runt 1999, där de drev en stark opinion mot byggnationen. En mindre aktion för att uppmärksamma anti-konsumtionsdagen genomfördes natten den 28 november 2002, då man klistrade upp ett antal affischer på elskåp i Östersund. Dock finns det klubbmedlemmar som föredrar att vara ute i naturen och skåda fågel och lära sig mer om flora och fauna, kort sagt det traditionella sättet att vara fältbiolog.

Dokument:

Samtal med Aina Mesch (SNF), 2002-11-18.

Anteckningar från tre medlemsmöten, 2002-11-18 – 2002-12-16.

Vårprogram för 2002 från distriktets hemsida.

Utdrag från Gävle-Daladistriktets hemsida (www.faltbiologerna.se/gavledala).

Utdrag från Rixs hemsida (www.faltbiologerna.se/).

Utdrag om Fältbiologerna, ett från Yelahs hemsida och ett från Nationaldemokratiskt forum.

Sex nummer, v43/2002 - v5/2003, av eRixnytt – internorgan för Fältbiologerna.

Affisch.

Urklipp från ÖP och LT.

Ingen lokal hemsida.

Förbundet Djurens rätt

Förbundet Djurens rätt med rötter i *Förbundet Stoppa Plågsamma Djurförsök* har en livaktig aktivitet i Östersund. I Östersund finns ingen egentlig lokalavdelning, istället har man sedan 1987 en lokal kontaktpersonen, Stefan Falkelind. Trots att man inte har någon formell avdelning finns en stark och aktiv ungdomsgrupp som står för en mängd aktiviteter. De hålls samman av ungdomsledaren Isabel Ericsson-Nyh. Ungdomsgruppen har medlemsmöte en gång i veckan och har ständigt nya projekt på gång. De aktiva är till största delen tjejer i gymnasieåldern. Verksamheten består i att väcka opinion i olika djurrättsfrågor. Man vill protestera mot olika orättvisor gentemot djur genom att dela ut flygblad, demonstrera och dela ut veganmat i livsmedelsaffärer. Många av de aktiva är vegetarianer eller veganer. Vägen mellan beslut och aktion är mycket kort.

Dokument:

Intervju Monika Roos, 19 år, 2002-11-07.

E-post.

Affisch.

Anteckningar från sex medlemsmöten, 2002-10-30 – 2002-12-11.

Utdrag från hemsidan.

Eget material om demonstrationen mot kycklingindustrin.

Sexton foton från kycklingdemonstrationen.

Urklipp från ÖP och LT.

Trycksaker från riksförbundet.

Utdrag från huvudorganisationens hemsida.

Tretton nummer av Nyhetsbrev från Djurens rätt, 30 sep/2002 - 4 feb/2003.

B-uppsats i etnologi av Anette Nordin, *Djurrättsaktivism. En etnologisk studie av djurrättsaktivism bland ungdomar i Östersund.*

Hemsida: www.djurensratt.org/ostersund/

Ungdom mot rasism (UMR)

UMR är en av de föreningar som har haft lokaler i Gamla Tingshuset. De startade 1996 på initiativ av EU och tillhör riksorganisationen Ungdom mot rasism. I Östersund bytte de namn år 2000 till *Mångfaldsföreningen Östersund*. Verksamheten bestod av att verka mot främlingsfientlighet och rasism, bland annat med hjälp av konserter, kurser och manifestationer. Föreningen präglades av ett ställningstagande för ickevåldslösningar i samhället. Man var mycket aktiv i projektet *Edutainment 2000*, där Niklas Torstensson (se Liberala ungdomsförbundet) var ordförande. Edutainment 2000 var en paraplyorganisation med syfte att utbilda ett femtiotal ungdomar i Östersund i frågor kring rasism och främlingsfientlighet. Övriga delaktiga organisationer var Röda Korsets Ungdomsförbund, Amnesty U46, Rädda Barnen, KFUK-KFUM, Ungdomens Nykterhetsförbund, Projektet Gamla Tingshuset, Syndikalistiska Ungdomsförbundet, Ung Vänster, Sveriges Socialdemokratiska Ungdomsförbund, Grön Ungdom, Centerns Ungdomsförbund, Liberala Ungdomsförbundet och Moderata Ungdomsförbundet. Då de var som mest aktiva kunde de räkna till knappt 300 medlemmar enligt Niklas Torstensson. Under 2002 har Mångfaldsföreningen legat i träda men några intresserade lär enligt Niklas Torstensson vara på väg att återstarta den.

Dokument:

Samtal med Niklas Torstensson, 25 år, 2002-12-09.

Utdrag från hemsidan.

Flygblad.

Hemsida: <http://hem.passagen.se/mangfaldsforeningen/>

Ungdomens Nykterhetsförbund Östersund (UNF) avd. 6131 Hirrvi hyppää (Älgen hoppar)

Hirrvi hyppää är en avdelning som består av de hopslagna UNF-avdelningarna från Lugnvik, Körfältet och Frösön runt 1995. Antalet medlemmar ligger runt 35, varav ett 15-tal är aktiva. I februari 2003 gjorde föreningen sin årliga ölköparkontroll av olika försäljningsställen och butiker i Östersund. Resultatet var som vanligt nedslående, det var inte svårt att köpa folköl trots att deras legitimation visade att de var under 18 år.

Dokument:

Samtal med Jennifer Oskarsson, 17 år, 2003-03-04.

E-post.

Urklipp från ÖP och LT.

Ingen lokal hemsida.

Röda Korsets Ungdomsförbund Jämtlandsdistriktet (RKUF)

Enligt ungdomskonsulenten för Region Nord i Härnösand finns en lokalavdelning i Östersund. Deras huvudsakliga verksamhet består av telefonjourverksamheten Jourhavande kompis där främst socionomstuderande är engagerade. En annan aktivitet består av tjejgrupper.

Dokument:

E-post.

Utdrag från hemsidan.

Hemsida: www.rkuf.se/main2.asp?ID=19&ver=BIE5

Solidaritetsutskottet, Studentkåren på Mithögskolan i Östersund

Utskottet arrangerade ett föredrag om vad som hände på FN-toppmötet om Hållbar Utveckling i Johannesburg, Sydafrika 26/8-4/9 2002. Solidaritetsutskottet hade en del samarbete med Attac Östersund.

Dokument:

Anteckningar från mötet om Hållbar Utveckling, 2002-12-04.

Flygblad och affisch.

Utdrag från Studentkårens hemsida om utskotten (www.medio.mh.se/~student/utskott.html).

Folder om studentkåren.

Rapport från FN-toppmötet

Ingen lokal hemsida

Pulz

Pulz är en ideell förening vars verksamhet riktar sig till kvinnor födda mellan 1965 till 1985. Föreningen vill vara en mötesplats och plattform för unga kvinnor i länet. Genom föreningens verksamhet vill man verka för att livet i Jämtlands län skall bli så innehållsrikt och givande som möjligt. Pulz bildades i oktober 2001 som en naturlig utveckling efter EU-projektet Impuls (se Samhällsledda projekt).

Dokument:

Broschyrer och flygblad

Utdrag från hemsidorna

Urklipp från ÖP och LT

Hemsida: www.pulz.org/index.htm

3.3 Allmänna rörelser som även engagerar ungdomar

Denna kategori innefattar de rörelser som engagerar såväl ungdomar som vuxna. Projektet har inriktat sig på några av de grupper som attraherar ungdomar.

Attac Östersund

Attac Östersund bildades i januari 2001, kort efter bildandet av Attac Sverige. Attac är en organisation som ursprungligen bildades 1998 i Frankrike men som numera är en internationell organisation. Organisationen syftar till att bilda opinion och verka politiskt i globala rättvisefrågor. En målsättning är att införa en så kallad Tobinskatt för att frigöra kapital till att finansiera utbildning och grundläggande behov till den "fattiga" delen av världen. I Östersund bestod kärngruppen av fem personer som var mycket drivande. Det ordnades möten och arrangerades även en studiecirkel om grunderna i Attacrörelsen. En e-postlista höll medlemmarna uppdaterade om vad som hände i organisationen under perioden januari till juni 2001. Efter EU-demonstrationen i Göteborg sommaren 2001 upphörde aktiviteterna i Östersund.

Dokument:

Affischer.

Programförklaring för Attac Sverige.

Urklipp ÖP, LT och DN.

Utskick från Attac Östersunds e-postlista.

Ingående e-post till Attac Östersund.

Tre nummer av Attac Sverige Nyhetsbrev, 2002-12-10 – 2002-12-20.

Ingen lokal hemsida.

Attac Sveriges hemsida: www.attac.nu/

Nätverket "Stoppa kriget mot Irak"

Nätverket startades i Östersund i oktober 2002. Initiativtagare och drivande av nätverket är Vänsterpartiet och KPML® med sina ungdomsförbund Ung vänster och RKU. Successivt har fler organisationer anslutit sig till nätverket exempel Projektet Gamla Tingshuset, FN-föreningen i Östersund, Svensk-Kubanska föreningen i Östersund samt enskilda personer. En allmän uppmaning att skicka insändare till tidningarna har gått ut. Manifestationer och demonstrationer har genomförts. Den första manifestationen genomfördes 26/10 2002, då ett femtiotal deltog. Nästan en månad senare, 16/11, arrangerades en demonstration som drog ungefär sjuttio deltagare. Den 18:e januari 2003 deltog omkring 170 personer i en landsomfattande demonstration. Massdemonstrationer världen över arrangerades den 15/2 2003. I Östersund deltog runt 800 personer som uttryckte sin vilja för en fredlig lösning i Irak-frågan.

Dokument:

Anteckningar från möte 2002-11-27.

Flygblad.

Upprop.

Utdrag från hemsidan.

Urklipp från ÖP, LT och Aftonbladet.

Hemsida: <http://stoppakriget.webhop.net/>

Östersunds Frihetliga Vänster

Detta är en helt ny nätverksrörelse som startade med ett informationsmöte den 16 februari 2003 på Gamla Tingshuset. Nätverkets ambition är att vara ett forum för anarkister, frihetliga socialister och allmänt vänsterorienterade människor. Nätverket träffas en gång i veckan på Gamla Tingshuset. Deras vilja är att bidra till ett politiskt klimat där det utomparlamentariska perspektivet skall ges mer utrymme. Förhoppningen är att nätverket skall ha en större livskraft än flera små politiska föreningar, som till exempel SUF. Strukturen är ickehierarkisk och i enlighet med detta har de varken styrelse eller formellt medlemskap.

Dokument:

Affischer.

Utdrag från hemsidan.

Hemsida: www.frihetliga-osd.tk

3.4 Autonoma grupper

Autonoma grupper kan definieras som löst sammansatta grupperingar av individer. Grupperingarna förhåller sig som självständiga och självbestämmande i förhållande till den etablerade politiska maktstrukturen. En avsaknad av en fast organisationsstruktur och ett icke-hierarkiskt styrelsesätt är utmärkande drag för dessa grupper. Man har inga styrelser och inget formellt medlemskap. De autonoma grupperna delar oftast en gemensam anarkistiskt orienterad grundideologi och en vilja att bekämpa alla former av förtryck. De sätt de använder för att uttrycka sina åsikter kan vara genom utåtriktade manifestationer eller aktioner som använder sig av civil olydnad. De autonoma rörelserna kan tänka sig att agera även utanför lagens ramar, vilket skiljer dem från andra nätverksrörelser. Genom informella telefonlistor och Internet når man ut till intresserade.

Actionen mot McDonalds

Det ligger i den autonoma rörelsens natur att inte skylta öppet med sin verksamhet. Därför har det varit svårt att hitta exempel på sådana grupperingar i Östersund. Genom säkerhetspolisens utredning kan man finna dock exempel på en typ av aktion som räknas dit, nämligen den demonstration som varje år sker den 16 oktober utanför McDonaldsrestauranter. Aktionens Mot McDonalds är en global rörelse som från och med 2002 även inbegriper McDonalds-anställda som protesterar mot låga löner och dåliga arbetsförhållanden. I Östersund genomfördes en aktion av detta slag den 17 oktober 2002. Rörelsen finner man annars på Internet.

Dokument:

Urklipp från ÖP.

Utdrag från fyra hemsidor med upprop till demonstration samt en summering av händelsen (Geocities, MWR, McSpotlight och Motkraft).

Antifascistisk Aktion Östersund (AFA)

Nätverket Antifascistisk Aktion består av självständiga lokalgrupper över hela landet, däribland en vilande förening i Östersund. AFA har en ickehierarkisk, platt organisation utan styrelse och medlemskap. I Östersund har endast vissa spår kunnat påträffas.

Dokument:

Flygblad.

Dekal.

Utdrag från AFA Sveriges hemsida (<http://afa.motkraft.net>).

Ingen lokal hemsida.

Räddningstjänsten

För att ytterligare belysa fenomenet autonoma grupper redovisas även en aktion som utfördes den 11 oktober 2002 i Valne, Näliden. Aktionens fick stora rubriker i tidningar och TV. Det var tre yngre män från Sundsvall, Göteborg och Umeå som i "Räddningstjänstens" namn genomförde ett försök att frita tio hönor med avsikten att ge dem ett bättre liv. Enligt Räddningstjänstens hemsida var detta den tolfte aktionen som genomfördes.

Dokument:

Intervju Monika Roos 2002-11-07.

Urklipp från ÖP och LT.

Utdrag från Räddningstjänstens hemsida (hem.passagen.se/djurensratt/raddningstjansten/).

3.6 Individuella projekt

Individuella projekt skall ses som enskilda individers protest över orättvisor i samhället. Aktiviteterna är ofta av opinionsbildande karaktär som initieras av en eller flera individer utan någon organisation eller gruppering bakom sig.

Girls in Action

Gruppen bildades genom några tjejers engagemang i feministisk politik samt musik under år 2000. Kärngruppen bestod av sex unga kvinnor som ledsnat på sexistiska låttexter och beslöt sig för att göra något åt den mansdominerade musikscenen. Deras verksamhet hade två inriktningar, dels arrangerade de feministiska musikfestivaler på Gamla Tingshuset under namnet Girls in Action och dels spelade de själva hiphop med egna feministiska texter under namnet GIA. Funderingar fanns på att bilda en feministisk föreningen men innan detta skedde hann gruppen upplösas hösten 2001.

Dokument:

Intervju AnnaCarin Andersson, 25 år, 2001-05-31.

Trycksaker.

Urklipp från ÖP och LT.

Tove och Hannas jämställdhetsarbete

Under hösten 2000 väcktes intresset för feminism hos Hanna Isaxon och Tove Malmrot. Det var boken "Fittstim" som gav inspiration. De gick då i nionde klass på Storsjöskolan där de startade den feministiska gruppen "Konkret". Deras engagemang ledde bland annat lett till att de arrangerade workshops om jämställdhet och feminism på Storsjöskolan och på andra skolor i Östersunds kommun. De har också författat skriften "Ett litet xx häfte om feminism". De höll även föredrag på resurcentret Kvinnium med samma tema "En liten xx föreläsning". För sitt engagemang i dessa frågor erhöll de Jämställdhetspriset 2001. Jämställdhetspriset är en årlig utmärkelse för goda exempel på jämställt tänkande och handlande som delas ut av Östersunds Posten i samarbete med Länsstyrelsen och länets jämställdhetsråd. För prispengarna genomförde Tove och Hanna två studieresor. En resa gick till Bryssel hösten 2002 för att se hur EU arbetar med jämställdhet, en resa gick till ett några skolor i London. Vidare har deras engagemang gett dem kontakter med Länsstyrelsen och Näringsdepartementet. Numera går de på gymnasiet på friskolan Primrose och måste lägga ned mycket av sin energi på skolarbetet, men deras engagemang har inte upphört i och med det.

Dokument:

Samtal med Tove och Hanna 2002-11-28.

Kopior av Toves "projekt-häfte" och klippbok.

B-uppsats i etnologi av Eva Rehnsbo, *Jämställdhetskämpar. En etnologisk studie av unga feministers arbete.*

Urklipp från ÖP och LT.

Jämställdhetsgruppen på Palmcrantzskolan

Gruppen startades hösten 2002 av nio kvinnliga elever som ansåg att det saknades ett feministiskt engagemang på skolan. Det viktigaste för dem är att förändra attityder och lyfta fram allas värde. Gruppen började med att skicka ut en enkät till skolans 1400 elever, med frågor om de blivit utsatta för sexuella trakasserier. De har även inventerat skolbiblioteket efter feministisk litteratur samt träffat jämställdhetsminister Margareta Winberg. Gruppen nominerades till ÖP:s Jämställdhetspris 2002, som de dock inte blev tilldelade. Under vecka 11, 2003, arrangerade de en temavecka där bland annat Margareta Winberg medverkade. De planerar dessutom en enkät till skolans personal.

Dokument:

Intervju Monika Roos, 19 år, 2002-11-07.

Urklipp från ÖP.

Ingen lokal hemsida.

3.5 Samhällsledda projekt

Samhällsledda projekt är verksamhet som leds av offentliga organ som kommun, landsting eller länsstyrelse.

Projektet i Gamla Tingshuset

Projektet drivs av Östersunds kommun, arbetsmarknadsenheten och arbetsförmedlingen i samverkan med föreningarna i huset. Verksamheten syftar till att ge ungdomar mellan 18 och 25 år praktik- och utbildningsplatser där de får möjlighet att prova på och utveckla sina färdigheter och kunskaper utifrån sina och andras tankar, idéer och aktiva deltagande. Ungdomarna bestämmer själva hur verksamheten skall se ut och de väljer oftast att engagera sig i rättvisefrågor som att bekämpa rasism, porr, homofobi eller liknande. Under ordnade former har de sedan möjlighet att manifesteras sina åsikter genom exempelvis rockkonserter. Under hösten 2002 var de involverade i Sveriges televisions mobila dokumentärredaktion som även besökte fem andra orter i Sverige. Ungdomar mellan 15 och 23 år hade möjlighet att under några dagar uttrycka sig under dokumentära former. Resultaten kommer dels i bokform och dels som inslag i radio och TV under våren 2003. Gamla Tingshuset har även en viktig funktion som mötesplats för likasinnade ungdomar.

Dokument:

Samtal med Bengt Werin 2002-11-06.

Utdrag från hemsidan.

Folder.

Fanzine-tidning.

Urklipp från ÖP och LT.

Hemsida: www.gamlatingshuset.z.se/

INPULS, unga kvinnor i Jämtland Härjedalen

Projektet startade i september 1998 som ett EU-projekt under Länsstyrelsen i Jämtlands län och avslutades i maj 2002. Deras verksamhet bestod i att skapa nätverk med syfte att förbättra

förutsättningarna för unga kvinnor i Jämtlands län. Man ordnade olika aktiviteter som seminarier, konferenser, utbildningar och fjällturer. Inom projektet bildades i december 1998 nätverket Vilja av en grupp unga kvinnor. Vilja fungerade som ett forum för de fem-sex kvinnorna som var aktiva i det nätverket. I maj 2001 låg Vilja i träda. I god tid innan INPULS lades ned bildades den ideella föreningen Pulz (se Övriga ungdomsrörelser).

Dokument:

Intervju AnnaCarin Andersson, 25 år, 2001-05-31.

Utdrag från hemsidorna.

Hemsida: www.inpuls-z.com/sidor/

3.7 Internet-forum

På Internet kan man finna olika typer av forum där man kan söka information och knyta kontakter med likasinnade. Exempel på ett sådant forum är Pangea, Grönt utomparlamentariskt motstånd. De ser sig själva som ett uppror mot både högern och vänstern. Pangea är ett nätverk som är organiserad i en struktur med fyra basgrupper som lyder under gemensamma stadgar. Två andra exempel på internetforum är Yelah och Motkraft. Dessa fungerar som alternativa nyhetsförmedlare

Dokument:

Utdrag från hemsidorna.

Hemsidor: www.pangea.org.se, www.motkraft.net och www.yelah.net

NYHETSBRV FRÅN DJURENS RÄTT - 22 OKTOBER 2002

Antal prenumeranter: 6.842

UPPRÖRD ÖVER HUND- OCH KATTSKINNHANDELN?

Efter att TV 4s Kalla Fakta, i torsdags i förra veckan, visat dokumentären om hund- och kattskinnshandeln i Asien har det varit rena rama anstormningen av samtal, mail och brev från förtvivlade och ledsna människor som undrat vad de kan göra.

Förutom det material som finns att ta del av på hemsidan, www.djurensratt.org anordnar Förbundet djurens rätt också en workshop i Stockholm där intresserade kan samlas för att prata om vad man tillsammans kan göra för att få ett slut på denna barbariska handel. Workshopen innefattar föredrag och diskussioner. Det är fri entré och den är öppen för allmänheten.

Tid och plats; onsdagen den 23 oktober kl 19.00-20.30 i Hartwickska Huset på St Paulsgatan 39 b i Stockholm. T-bana till Mariatorget eller Slussen, därifrån cirka 4 minuters promenad.

Vid frågor, kontakta Pia Hall, pia.hall@djurensratt.org, 08-555 914 09.

Varmt välkomna, hoppas vi ses.

Om du inte bor i Stockholm och känner att du vill göra något på din ort, kontakta gärna den lokalavdelning som finns närmast dig för att kolla om de har något på gång eller föreslå en workshop eller liknande.

DJURENS RÄTTS NYHETSBRV

För att avsluta din prenumeration, gå till www.djurensratt.org/interactive/newsletter.asp

Nyhetsbrevsredaktionen nås via nyhetsbrev@djurensratt.org.

Förbundet djurens rätt - Sveriges största djurrättsorganisation

Box 2005, 125 02 Älvsjö

tel. 08-555 914 00

fax 08-555 914 50

info@djurensratt.org

www.djurensratt.org

Exempel på nyhetsbrev från Djurens Rätt, 2002.

Exempel på dekal från Antifascistisk Aktion, 2002.

Exempel på affischer från det nybildade Östersunds frihetliga vänster, 2003.

Krossa rasismen!

Lördag den 9:e november är det årsdagen av Kristallnatten. För att hedra minnet av nazismens offer anordnas ett fackeltåg mot rasism och främlingsfientlighet.

Datum: lördag 9:e november

Tid: kl. 17.00

Plats: samling på Stortorget

Arr: Ung Vänster

Exempel på affisch från Ung Vänster, 2002.

Framåt!

För Palestinas befrielse!

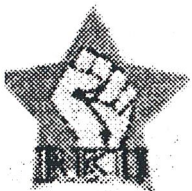

Human Waste

Lola Barbershop

Lördag 27/4 19:00
G:a Tingshuset
Inträde 50:-
Drogfritt

Ideell konsert där överskottet går till barn- och ungdomscentrat i Shattlat

Exempel på affisch från Revolutionär Kommunistisk Ungdom, 2002.

Sex av tolv butiker sålde folköl till minderåriga

ÖSTERSUND ■ LT

Hälften av de granskade livsmedelsbutikerna i Östersund begick lagbrott.

Det konstaterar UNF i Östersund (Ungdomens nykterhetsförbund) som på tisdagseftermidd-

dagen genomförde sin årliga kontroll av butiker och andra försäljningsställen som säljer folköl.

De 15- och 16-åriga ungdomarna besökte sammanlagt 12 försäljningsställen i Östersund och i sex av de kunde de köpa ut en sexpack 3,5-procentig öl.

– Det fanns till och med buti-

ker som sålde öl till oss trots att de hade fått se våra legitimationer, säger UNF:s ordförande i Östersund, Jennifer Oskarsson.

Det är inte första gången som flera av stans butiker får bakläxa av UNF. För ett par år sedan staterade socialnämnden exempel genom att dra in försäljningsståndet för en butik.

– Men det hjälpte tydligen inte, säger Jennifer Oskarsson.

– Det är skrämmande att det fortfarande är så dålig kontroll i butikerna på vilka som köper öl. Det är därför vi vill att systembolaget ska ta över ölförsäljning. De har bättre koll på åldersgränsen.

Lasse Ljungmark

Exempel på tidningsurklipp om Ungdomens Nykterhetsförbund, 2003.

Demonstrerade mot McDonald's

ÖSTERSUND ■ LT

"Arbetsförhållandena orättvisa, Innehållet i dressingen är hemlig och köttet från Irland".

Det hävdade igår ett demonstrationståg ungdomar utanför McDonald's i Östersund.

Och får rätt - av McDonald's talskvinnor - på en punkt:

en del av köttet kommer från Irland.

– Vårt hamburgerkött kommer av mjölkor från Sverige Tyskland, Irland och Finland, våra höga kvalitetskrav gäller oavsett från vilket av länderna det kommer, uppgav igår Birgitta Mossberg, Svenska McDonald's i Stockholm.

Demonstrationen saknade tillstånd.

– Vi hann inte få det, handläggningen hos polisen skulle ta

för lång tid, förklarade Johan Ahlén, en av demonstranterna.

– Demonstrationen är improviserad och hastigt tillkommen för att vi ville delta i den internationella demonstrationsdagen mot McDonald's.

Det blev nu inte någon särskilt volymstark insats.

Närvarande ordningsmakten med hundförsedda Marri Kjellmalm och Kicki Andersson från Östersundspolisens förklarade demonstrationen olaglig.

– Men stör dom inte ordningen kör vi inte väg dom, då får dom inte skrika eller generera kunderna, förklarade Kjellmalm.

När demonstranterna tillgreps mobiltelefoner i sin argumentering avvisades de vänligt men bestämt.

McDonald's kände sig inte särskilt grillade av argumenten.

Birgitta Mossberg från hamburgerkedjan hävdade:

– Vi har avtalsenliga löner eller

Demonstrationen mot McDonald's i Östersund igår saknade tillstånd, men demonstranterna fick rätt i ett avseende från McDonalds: en del av köttet kommer från Irland.

FOTO: JAN LUTTMAN

högre. Ingredienserna i vår dressing är offentlig däremot är tillagningen och proportionerna mellan ingredienserna hemlig. Hon påstod också:

– Våra leksaker får definitivt inte komma från barnarbete.

Åke Nord

07015329187

ake.nord@ttz.se

Exempel på tidningsurklipp om Aktionerna mot McDonalds, 2002.

Exempel på material producerat av Tove och Hannas jämställdhetsarbete, 2001.

5 FORSKNING OM UNGDOMARS ENGAGEMANG

Vad säger den aktuella ungdomskultur- och folkrörelseforskningen? I Sverige har organiserad forskning om ungdomskultur bedrivits sedan slutet av 1980-talet. Fram till 1994 ställde Barn- och ungdomsdelegationen samt Vetenskapsrådets Forskningsrådsnämnd medel till förfogande för en kritisk och tvärvetenskaplig *grundforskning* om ungdomskultur. Forskning som relaterar till ungdomskulturen sker numer kontinuerligt vid de svenska universiteten.

Inom ungdomskulturforskningen finns flera så kallade skolor. De två mest kända är den västtyska socialisationsteorin, som bygger på psykoanalys och marxism, och den brittiska subkulturforskningen, som intresserar sig för identiteter och symbolspråk. Det finns med andra ord olika sätt att närma sig ungdomar och deras kultur.

Folkrörelseforskning sker inom flera vetenskaper som till exempel sociologi och statsvetenskap. Den italienske sociologen Alberto Melucci har gett sitt bidrag till denna forskning genom att mynta begreppet *nya sociala rörelser*. Han refereras ofta inom ungdomskulturforskningen. Den svenske sociologen Håkan Thörn har med influenser av Alberto Melucci reflekterat över sociala rörelser och den politiska globaliseringen i det senmoderna samhället.

En av de unga svenska etnologer som valt att studera ungdomar och deras kulturella uttryck och de nya fenomen som uppstått i dagens samhälle är Veronica Abnersson. Hon har i sin artikel *I stormens öga. Veganrörelsen och motståndets metafor*. (1998), studerat den svenska djurrättsrörelsen och på vilket sätt de politiserar kött och köttätande. Torgny Sandgren, en annan etnolog, närmar sig ungdomars värderingar och ställningstagande i till exempel djurrättsfrågor, genom deras politiserande av musiken, *Rock i rörelse. Hardcore, straight edge, veganism och djurrättsrörelsen*. (2000), medan Maria Zackariasson i sin artikel *Ungdomars val och identitetsreflektioner. Den moderna individualiseringsprocessen*. (1999), har belyst hur individualiseringsprocessen påverkar ungdomars ansvarstagande över sina egna handlingar och vilka uttryck detta tar sig i samhället.

Nya sociala rörelser betecknar ett nytt fenomen hos föreningar och organisationer. Det utmärkande för dem, till skillnad mot de tidigare sociala rörelserna, är deras rörlighet i ett komplext samhälle. Kännetecknen för *det komplexa samhället* är en mångfald av konflikter och kollektiva identiteter, men även individens förmåga att reflektera över sig själv. Organisationsformerna i de nya sociala rörelserna är inte givna utan kan variera från traditionell hierarkisk typ till platt organisation. Rörelsernas livslängd varierar beroende på vad engagemanget består av, om det till exempel är en enfrågerörelse kan den bli kortvarig. Rörelsens art och karaktär bestäms av deltagarnas målsättning. De nya sociala rörelserna kan ses som en arena där aktörerna väcker opinion och visar sina åsikter och sin livsstil både för varandra och för omvärlden.

Den *individualiseringsprocess* som idag genomsyrar samhället är av stor betydelse för bildandet av nya rörelser. För att en individ skall gå med på en kollektiv handling är det nödvändigt att den känns meningsfull. Individens drivkraft kan bland annat vara att synliggöra sig själv och sin livsstil genom exempelvis klädstil och val av föda. Sättet att gå in och ut ur föreningar bygger på en förmåga att ändra form, att ständigt omdefiniera sig i nuet. Albert Melucci kallar detta för ett nomadiserande beteende.

Den stora skillnaden mellan de nya sociala rörelserna och de äldre, menar Alberto Melucci, är att det inte längre finns någon samhällelig förutsättning för en homogen social rörelse av den gamla karaktären med ett enda konfliktcentrum samt med en eller flera större kollektiva aktörer. Dock är de nya sociala rörelserna inte helt nya i sin karaktär utan lånar ideologier och motståndsformer från de äldre rörelserna och gör om dem till sina egna.

Håkan Thörn har fört in ytterligare en aspekt på begreppet nya sociala rörelser. Genom de strukturella förändringar som skett i samhället de senaste trettio åren har den politiska diskussionen flyttat sin gränser. Miljörörelsen har tvingat fram ett globalt tänkande i politiken genom att föra in ett globalt ekologiskt perspektiv på lokal nivå. I det sammanhanget har Thörn infört begreppet ”*glokal*”, en politisk identitet som på samma gång är både global och lokal. Medias roll i informationssamhället gör det möjligt att sprida global information lokalt, samtidigt som Internet möjliggör en global informationsspridning på det individuella planet. Olika sorter av kunskap sprids vilket gör att individen har större valmöjligheter att välja sitt samhällsengagemang.

6 DISKUSSION

I detta avsnitt kommer att föras en diskussion om Östersundsungdomarnas engagemang utifrån det insamlade materialet och de intryck det ger. De personer som citeras och refereras är intervjuade inom ramen för inventeringen.

6.1 Vad visar förstudien

Förstudien visar att det i Östersund finns ett stort engagemang bland ungdomar för olika typer av samhällsfrågor. Det rör sig om allt från jämställdhet och feministiska frågor, djurrätt och miljöfrågor, till solidaritets- och rättvisefrågor.

Man kan se att viljan och lusten till ett samhällsengagemang finns, men att formerna för engagemanget är på väg att förändras. Samhällsstrukturen är i förändring. Nu är det individen och dess identitet som står i centrum. Mycket av verksamheten går ut på att bilda opinion och synliggöra sig själv och gruppens engagemang. Samhällsfrågorna leder ofta till ändrad livsstil och konsumtionsmönster. Trots denna individualiseringsprocess finns fortfarande ett stort intresse av att gå samman och göra något tillsammans.

Engagemanget tar sig ibland andra uttryck än tidigare. Många rörelser bygger på en ickehierarkisk organisation där man ofta saknar styrelse och formellt medlemskap. Det finns också tendenser till att även de mer traditionella rörelserna påverkas av de nya, lösligare verksamhetsformerna. Exempelvis går de mer traditionella organisationerna ibland samman i breda nätverk för att driva vissa frågor. Ett annat resultat är att det finns tecken på att engagemanget vandrar mellan olika organisationsformer, från traditionell och formell organisation till löst nätverk eller från samhällslett projekt till nätverk eller formell förening.

Många rörelser har problem med kontinuiteten i sin verksamhet. Detta gäller både ungdomsförbunden, de formella föreningarna och de lösligare nätverken. Detta faktum försvårar givetvis möjligheterna att dokumentera ungdomars engagemang.

6.2 Ungdomarnas samhällsengagemang i föreningslivet

De politiska partierna förefaller ha svårt att fånga ungdomarnas intresse. De upplevs som tröga och utslätade. En av projektets informanter, Monika Roos, hävdar att detta är en av anledningarna till hennes ointresse för politiska ungdomsförbund, en annan är att hon inte vill binda sig till *en* rådande politisk åsikt. Hon vill se snabba beslut och direkt handling. Trots att hon ser sig som socialist är AnnaCarin Andersson inte medlem i något politiskt ungdomsförbund.

De flesta av de politiska ungdomsförbunden har inte gjort så stort väsen av sig under inventeringen. Det har heller inte varit så lätt att få kontakt med dem. De mest synliga yttringarna av politisk verksamhet har kommit från ungdomsförbunden på vänsterkanten. Ett flertal demonstrationer och manifestationer har dokumenterats. Det har inte varit alltför svårt att finna Ung Vänster eller Revolutionär Kommunistisk Ungdom (RKU), då dessa har regelbundna medlems- och temamöten på klubbnivå.

Två av de föreningar som verkar mer i det tysta är Ungdomens Nykterhetsförbund och Röda Korsets Ungdomsförbund med starka riksorganisationer bakom sig. Dessa ungdomsförbund är företrädare för det traditionella föreningslivet som under en tid fått stå tillbaka för de nyare rörelserna. De övriga ungdomsrörelserna är sinsemellan mycket olika och inte direkt jämförbara med varandra. Dock kan man finna vissa gemensamma beröringspunkter, som att de delar en gemensam syn på varför man väljer att engagera sig. Viljan att mobilisera, väcka opinion och förändra orättvisa förhållanden är tydlig inom flera av föreningarna som projektet kommit i kontakt med.

Mångfaldsföreningen Östersund är ett exempel på hur en förening bildas, i det här fallet på initiativ av EU, som en motreaktion på en icke önskvärd företeelse – rasism. Från 1996 och ett antal år framöver verkade den aktivt i Östersund. De rasistiska tendenser som då fanns i staden lugnade ner sig. Föreningen är för tillfället vilande men finns till förfogande för dem som är intresserade av att återstarta den när det uppstår behov.

Jämställdhet och feminism är områden som starkt engagerar unga kvinnor i Jämtlands län. Girls in action bildades som motreaktion mot den mansdominerade musiken. Tove Malmrot och Hanna Isaxson startade ett jämställdhetsarbete på sin högstadieskola när de insåg hur kvinnor särbehandlas. Även på gymnasieskolorna startas jämställdhetsgrupper. INPULS/Pulz är ytterligare ett exempel på hur angelägna dessa frågor är för unga kvinnor. Det finns ett behov att diskutera sin situation med andra kvinnor och man grupperar sig gärna i nätverk.

Traditionella ungdomsförbund utgår från ett stabilt samhälle. Föreningslivet bygger på trohet och lojalitet från medlemmarna och en kontinuitet i verksamheten. Nästan i motsats till det traditionella förhållningssättet är de nya rörelserna som är mer anpassade till ett snabbt föränderligt samhälle. Nätverksformen är idag väl spridd. Ett nätverk drivs som regel utan styrelse och formellt medlemskap, i stället är det individens eget engagemang som utgör insatsen. Ett nätverk uppstår när det uppstår behov av att driva en angelägen fråga. Tydliga exempel på nätverksrörelser är "Djurens rätt i Östersund", "Girls in action", "Östersunds Frihetliga Vänster" och "Nätverket Stoppa kriget i Irak".

De autonoma grupperna har en form som skiljer sig från de övriga. De delar oftast en gemensam anarkistiskt orienterad grundideologi och en vilja att bekämpa alla former av förtryck. Genom utåtriktade manifestationer som ibland karakteriseras av civil olydnad uttrycker de sina åsikter. Exempel på autonoma grupper är "Aktionen mot McDonalds" och "Räddningstjänsten".

Många av de ungdomar projektet kommit i kontakt med är ofta med i flera grupper och föreningar. En person kan vara aktiv i en djurrättsförening, ett politiskt ungdomsförbund och en jämställdhetsgrupp på sin gymnasieskola, samtidigt som han eller hon är vegan och har en viss livsstil.

Gamla Tingshuset fyller en funktion såsom en viktig mötesplats för många ungdomar. Dock är det oftast likasinnade ungdomar som söker sig dit. Det är inte alla som känner sig hemma där på grund av "fel" åsikter, "fel" klädsel eller att de kanske inte ingår i någon av de umgängeskretsar som brukar hålla till där.

6.3 Hur synliggör man sina åsikter?

Ungdomarna i Östersund har olika sätt att markera sina åsikter och ställningstaganden i olika frågor. Man kan man göra som Monika Roos som genom kläder och symboler markera sina ståndpunkter. Man kan också delta i olika utåtriktade aktiviteter, manifestationer och demonstrationer, och därigenom visa omgivningen vad man står för. Monika Roos är ett exempel på att man så långt som möjligt vill leva enligt sina normer. Exempelvis använder hon inte animala produkter varken som föda eller som smink. Inte heller nyttjar hon tobak eller alkohol. Detta i kombination med att hon konsumerar så lite som möjligt gör att hon kan kalla sig "straight edge".

Genom att visa vad man står för visar man också vad man vill förändra i samhället. Genom att försöka väcka opinion i olika frågor vill man agera mot företeelser man inte gillar i samhället. Ett sätt är att dela ut flygblad och demonstrera för sin sak. För Djurens rätt är det ett vanligt tillvägagångssätt. Ett mer handgripligt sätt är att stå i Hemköpsbutiker bjuda deras kunder på veganmat. Ytterligare ett sätt att markera sina åsikter kan vara att göra som ungdomarna på Gamla Tingshuset, de arrangerar ibland rockkonserter med särskilda teman.

En av de största opinionsbildande aktiviteterna under vintern 2002-2003 var engagemanget mot kriget i Irak. Oberoende av politisk tillhörighet gick människor samman för att demonstrera mot USAs krigsplaner. Denna fråga är exempel på ett globalt engagemang.

Genom att sätta upp affischer på anslagstavlor kan man också sprida sina budskap. Numera hör det till vanligheterna att man även nyttjar elskåpen. Inför bildandet av "Östersunds frihetliga vänster" startade man med att tapetsera staden med affischer. Ett annat exempel, som i slutet av 1990-talet syntes i Östersund, var Loesje-rörelsen. Loesjes enda verksamhet består av att klistra upp affischer på elskåp. Vem som helst som anser att deras budskap är intressant att sprida kan hämta hem deras affischer via Internet och sedan gå ut på stan och affischera. Tips på var man bäst affischarar och recept på tapetklister finns på deras hemsida.

Den ökade tillgängligheten av datorer i samhället gör det lätt att dels sprida information och dels hämta in information. Via olika Internetforum kan man hitta det man är intresserad av.

Massmedia har stor betydelse för synliggörandet av ungdomars åsikter. Det är viktigt hur lokaltidningarna skriver om ungdomar och deras engagemang. Finns man representerad i media är det ett exempel på att det etablerade samhället bryr sig om ungdomar och deras engagemang.

6.4 Bristande kontinuitet

Något som utmärker ungdomars aktiviteter och engagemang är den flyktiga karaktären. Att ungdomar flyter emellan olika föreningar och grupper beror bland annat på att man prövar sina åsikter och sitt engagemang och oslaviskt hoppar mellan olika rörelser. Ett annat skäl är att ungdomar är rörliga i fysisk mening. Man kanske har engagerat sig hårt i en förening, men lämnar den i samband med att man flyttar för arbete eller högre studier. Följden blir att föreningarnas kontinuitet bryts sönder och det uppstår glapp mellan olika generationer av ungdomar. Detta fenomen syns tydligt hos Fältbiologerna i Östersund. När en eller flera drivande

krafter flyttar innebär det att föreningen stannar upp och nästan slutar existera tills nästa eldsjäl tar vid. Ett liknade fall är Syndikalistiska Ungdomsförbundet (SUF). De etablerade sig starkt i Östersund under slutet av 1990-talet. När aktivisterna flyttade lades föreningen i malpåse. Det finns även exempel på att vissa ungdomar fungerar som nyckelpersoner i ett flertal föreningar. Dessa eldsjälarna och nyckelpersoner har stor betydelse för engagemanget bland ungdomarna. Tyvärr är blir deras verksamhetstid ofta kortvarig eftersom de som regel flyttar vidare till jobb eller högre studier efter gymnasiet. Ett annat problem är att eldsjälarna riskerar att bränna ut sig på alla ideella uppdrag.

Inom de mer traditionella ungdomsföreningarna kan det vara svårt att rekrytera personer till de tunga styrelseposterna. Ett nätverk, där ingen styrelse finns, kan ses som en lösning på problemet. Ett nätverk är ickehierarkisk och har en demokratisk beslutsprocess som kräver allas aktiva deltagande.

6.5 Nya rörelser?

Mycket av det vi ser hos Östersundsungdomarna är exempel på det man kan kalla för nya rörelser. Det vill säga att det är uttryckssättet och det inre utbytet som är det väsentliga i engagemanget. Som typiska exempel på nya rörelser i Östersund är de nätverk som bildas, är aktiva en period, och sedan försvinner. Nätverket "Stoppa kriget mot Irak" som mobiliserades under hösten 2002 är exempel på ett av de större nätverken. Mindre nätverk startas ofta för att bilda opinion i någon angelägen fråga. Ett exempel på dessa nätverk är gruppen "Girls in Action" som genom sin musik ifrågasatte könsstrukturen inom musiklivet.

En intressant tendens är att samhällsledda projekt kan övergå i föreningsform. Det engagemang som uppstått i ett offentligt projekt kan leda till att det bildas föreningar eller nätverk som fortsätter att driva de aktuella frågorna. Exempel på detta är EU-projektet INPULS, som när det avslutats, ledde till bildandet av den ideella föreningen Pulz. Överhuvudtaget verkar formerna för engagemang vara rörliga. Ur ett samhällslett projekt kan uppstå ett nätverk som senare kan leda till att en mer formell förening bildas.

Vi kan också se tendenser till att mer traditionella organisationer påverkas av nya verksamhetsformer. Exempelvis deltar flera av de politiska ungdomsförbunden i olika nätverk, exempelvis mot rasism respektive Irakkriget. Djurens Rätt är ett exempel på en traditionell organisation som anpassat sig till samtidens nya strukturer. Tendenser till detta kan även märkas hos Röda Korsets Ungdomsförbund som omorganiserat sig och plockat bort distrikten för att jobba mer direkt mot medlemmarna med anställda på regional nivå som servar medlemmarna. Förbundet Djurens Rätt har uppstått ur Nordiska samfundet mot plågsamma djurförsök som startades 1882. Man har förändrat sin organisations för att bättre fungera i dagens samhälle. Numera är Djurens Rätt ett riksförbund som verkar mot lokalföreningarna ute i landet. Finns inte underlag för en lokalförening, kan man istället göra som i Östersund, utse en kontaktperson. Om det finns många engagerade ungdomar skapar man en ungdomsgrupp och utser en ledare för denna. Så är fallet i Östersund. Förbundet har runt 46 000 medlemmar. Riksförbundet har ett kansli i Stockholm med runt femton anställda samt ett tiotal anställda ute i landet som servar med informationsmaterial och kampanjer till medlemmarna. Verksamheten finan-

sieras med hjälp av medlemsavgifter och gåvor till organisationen. Man ingår dessutom i en internationell djurrättsrörelse.

Internet utnyttjas idag i hög grad av dagens ungdomsrörelser. Man sänder exempelvis nyhetsbrev till medlemmar eller andra intresserade. I nyhetsbreven från riksförbunden kan man få information vad som är på gång. I ett nyhetsbrev från Fältbiologerna kan man läsa ett inlägg från något som heter Adbuster om "By nothing day". De uppmanar alla som vill, att uppmärksamma 29 november som en antikonsumentionsdag. Några Östersundsmedlemmar uppmärksammade detta och genomförde en affischkampanj kring detta tema (se framsidan).

Ett av förstudiens syften har varit att knyta kontakter samt utveckla nya metoder för materialinsamling. En sak kan vi vara säkra på. Ungdomar kommer inte att självmant dyka upp på våra arkiv med material från sina föreningar och nätverk. Om vi i framtiden vill veta något om dagens ungdomsrörelser måste vi ändra våra metoder. Här krävs ett aktivt och utåtriktat arbetssätt för att kunna fånga upp och samla in spåren av ungdomars engagemang. Det gäller exempelvis att hålla ögonen öppna efter affischer och flygblad när man är ute på stan. Här är det viktigt att röra sig i de rätta miljöerna, hänga på de "rätta" caféerna osv. Lokaltidningarnas reportage kan vara en bra källa. Internet kan fungera som sökverktyg, men nätet är inget heltäckande system då många av de mindre grupperingarna inte har någon egen hemsida. Föreningar som är knutna till en riksorganisation kan lättare nås via Internet eftersom man då kan söka sig fram via riksorganisationens hemsida, vilket oftast genererar en e-postadress eller telefonnummer till en kontaktperson. Ett problem med Internet är att det finns så många avsnade hemsidor som inte uppdateras eller tas ur bruk.

Möjligheterna att samla in material hänger samman med vilken typ av verksamhet föreningen/nätverket bedriver. Vissa grupper är måna om sin integritet och vill inte gärna att man tar del av deras handlingar. Andra grupper är mer öppna och tillmötesgående. Får man tillåtelse att sitta med på medlemsmöten brukar det också gå bra att få föra anteckningar under mötets gång. När det gäller protokoll eller liknande kan det vara svårt att få ungdomarna att släppa dessa handlingar. De flesta föreningar och nätverk som projektet kommit i närmare kontakt med har fört någon typ av anteckningar under sina möten. Övrigt egenproducerat material kan bestå av affischer eller flygblad för någon lokal aktivitet som föreningen/nätverket arrangerar. Det stora problemet med att samla in dem är att man kontinuerligt måste finnas på plats och söka i stadsmiljön.

När man som vuxen träder in bland ungdomar möts man ibland med misstänksamhet. Det gäller därför att försöka uppnå en mer långvarig kontakt och därigenom skapa ett ömsesidigt förtroende.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att det behövs ett regelbundet och återkommande fältarbete ute i samhället. I syfte att samla in material av olika slag krävs ständiga besök i stadskärnan, i Gamla Tingshuset, på skolor och andra platser där ungdomar rör sig, för att skaffa information om vad som händer i staden. Demonstrationer, möten och konserter annonseras sällan i lokaltidningarna utan det är ofta via affischer och flygblad man finner den här typen av aktiviteter. Mer sällan finner man väl uppdaterade hemsidor med aktuell information, men dessa är ändå ett komplement till andra informationskällor.

Slutligen kan nämnas att arkivprojektet också mötts av intresse från ungdomarnas sida. Att någon vill samla in material om den egna rörelsen vittnar ändå om ett samhällsintresse. Att bli förevigad och bevarad för framtiden i ett arkiv handlar också om ett erkännande av idéer, åsikter och engagemang. Föreningsarkivet i Jämtlands län vill på detta sätt bidra till att kunskapen om ungdomar och ungdomars engagemang lever vidare till nya generationer.

Denna förstudie visar tydligt att ungdomars samhällsengagemang är levande och aktivt. Formerna för engagemanget verkar dock ha förändrats en del. Många av de rörelser som intresserar ungdomar är löst organiserade grupper där det oftast saknas såväl styrelse som formellt medlemskap. Vid sidan av dessa "nya" rörelser finns fortfarande flera av de äldre organisationerna kvar, exempelvis Röda Korset, UNF (Ungdomens Nykterhetsförbund) och de politiska ungdomsförbunden. Det skulle vara intressant att undersöka skillnaden mellan de "nya" och de "gamla" rörelserna. Kanske är det så att även de mer traditionella rörelserna genomgått en förändring i riktning mot de nya rörelserna. Det skulle också vara intressant att ytterligare följa de nya nätverksrörelserna via intervjuer och deltagande.

Vad vi vill göra :

Viktigt att fånga upp och dokumentera enfrågerörelser, projekt med mera som har kort levnadsförlopp.

Intressant att närmare undersöka ungdomarnas mobiliseringar mot t ex rasistiska yttringar.

Går det att utläsa generella tendenser i "föreningslivet och de nya rörelserna" utifrån ett insamlat material?

Internets betydelse för ungdomars samhällsengagemang.

Hur ser engagemanget ut hos de ungdomar som väljer att inte synligt manifesterar sina åsikter utåt? Vad gör de i stället?

Jämföra de mer traditionella rörelserna med de nya. Vad är gemensamt och vad skiljer dem åt?

Fler intervjuer med ungdomar.

Utvidga projektet till att även gälla några tätorter i Jämtland, exempelvis Strömsund och Svenstavik.

KÄLLOR OCH LITTERATUR

Otryckta källor:

Intervjuer och samtal utförda av Föreningsarkivet i Jämtlands län:

Intervjuer

AnnaCarin Andersson, född 1975

070-2960214.

Monika Roos, född 1983

Samtal

Bengt Werin, projektledare i Gamla Tingshuset

Aina Mesch, SNF

Ida Bratt, 19 år, Ung Vänster

Tove Malmrot och Hanna Erixson

Folke Westman, polisen

Heléne Draheim, Östersunds LS, SAC

Niklas Torstensson, 25 år, LUF och Mångfaldsföreningen Östersund

Jennifer Oskarsson, 17 år, UNF

Material från föreningar och grupper:

MUF Jämtland, Prästg 15, 831 26 Östersund, 063-511219.

Hemsida: www.jamtland.moderat.se/index.asp?webid=96

KDU Jämtland, Nedre Hantverksgatan 2, 831 36 Östersund, 063-129418.

Hemsida: www.jamtland.kdu.se/

LUF Jämtland, S Gröng 45, 831 35 Östersund, 063-518557.

Grön Ungdom , Artillerig 8, 831 35 Östersund, 063-120430.

CUF Jämtland, Litsv 22, 831 41 Östersund, 063-124590.

Hemsida: www.centerpartiet.se/jamtland/ostersund/

SSU Jämtland, Krondikesv 97, 831 25 Östersund, 063-120708.

Hemsida: <http://www.jamtland.ssu.se/>

Ung Vänster Östersund, Brogr 26 B, 831 41 Östersund, 063-516456.

RKU Östersund, ostersund@rku.nu

SUF, Box 447, 831 26 Östersund, 063-38173 (till Östersunds LS, SAC).

Hemsidor: www.suf.cc/, <http://home9.swipnet.se/~w-93839/>

Fältbiologerna Östersund, Sam Permang 37, 831 42 Östersund, 063-570302.

Hemsida: www.faltbiologerna.se/gavledala

Djurens rätt Östersund, Stefan Falkelind, Bergsg 2 B, 832 41 Frösön, 063-100893. Isabel Ericsson-Nyh, Snorres v 154, 832 55 Frösön, 063-44599.
Hemsida: www.djurensratt.org/ostersund

Mångfaldsföreningen, Gamla Tinghuset.
Hemsida: <http://hem.passagen.se/mangfaldsforeningen/>

Ungdomens nykterhetsförbund UNF, Grängsg 9, 831 34 Östersund, 063-132045.
Hemsida: www.unf.se/

Solidaritetsutskottet på Mitthögskolan Östersund.
Hemsida: www.medio.mh.se/~student/utskott.html

Projektet i Gamla Tinghuset, Sam Permangsg 13, 831 31 Östersund, 063-143098.
Hemsida: www.gamlatingshuset.z.se/

Autonoma grupper

Hemsidor rörande Aktionen mot McDonalds:
www.geocities.com/globaldayofaction/
www.mwr.org.uk/action.htm
www.mcspotlight.org/media/press/releases/msc020902.htm
www.motkraft.net/nyheter/316/
www.motkraft.net/nyheter/338/

Antifascistisk aktion:
Hemsida: <http://afa.motkraft.net>

Räddningstjänsten:
Hemsida: hem.passagen.se/djurensratt/raddningstjansten/

Internet-forum
www.pangea.org.se
www.motkraft.net
Yelah: www.yelah.net

Nyhetsbrev på internet

Attac Sverige Nyhetsbrev. Länk: www.attac.nu
e-rixnytt – internorgan för Fältbiologerna. Länk: www.faltbiologerna.se/
Förbundet Djurens rätt. Länk: www.djurensratt.org

Övrig internetbaserad information

Säkerhetspolisen. 2000. *Brottslighet kopplad till rikets inre säkerhet 2000*. Länk: www.polisen.se/mediacache/4347/3473/brsak00.PDF
Säkerhetspolisen. 2001. *Brottslighet kopplad till rikets inre säkerhet 2001. Rapport från säkerhetspolisen*. Länk: www.polisen.se/mediacache/4347/3473/saporapport2001.pdf
Ungdomskultur: www.jmk.su.se/jmk/forskning/usu.html

Tryckta källor och litteratur:

Etnologiska arbeten vid Mitthögskolan i Östersund:

Intervjuer utförda av Karolin Dahlén, Christina Forsberg och Karin Nilsson i Etnologi B, vårterminen 2001 vid *Institutionen för humaniora, Mitthögskolan Östersund*.

Dahlén, Karolin. U.å. Musik som politiskt redskap. B-uppsats vårterminen 2001. *Institutionen för humaniora, Mitthögskolan Östersund*.

Nordin, Anette. U.å. Djurrättsaktivism. En etnologisk studie av djurrättsaktivism bland ungdomar i Östersund. B-uppsats vårterminen 2002. *Institutionen för humaniora, Mitthögskolan Östersund*.

Rehnsbo, Eva. U.å. Jämställdhetskämpar. En etnologisk studie av unga feministers arbete. B-uppsats vårterminen 2002. *Institutionen för humaniora, Mitthögskolan Östersund*.

Litteratur:

Abnersson, Veronica, 1998. I stormens öga, veganrörelsen och motståndets metafor. *Kulturella perspektiv* 1998:3. Stockholm.

Giddens, Anthony, 1996. *Modernitetens följder*. Studentlitteratur, Stockholm.

Giddens, Anthony, 1997. *Modernitet och självidentitet. Självet och samhället i den senmoderna epoken*. Daidalos, Göteborg.

Häll, Lars, 2001. *Föreningslivet i Sverige 1992-2000 – några preliminära uppgifter från SCBs undersökningar av levnadsförhållandena (ULF) 2000*. Statistiska Centralbyrån, Stockholm. Länk: www.scb.se/statistik/le0101/Foreningslivet%20i%20Sverige%201992-2000.pdf

Fornäs et al, Johan, 1993. *Ungdomar i skilda sfärer*. FUS-rapport nr 5. Brutus Östling bokförlag Symposion, Stehag/Stockholm.

Melucci, Alberto, 1991. *Nomader i nuet. Sociala rörelser och individuella behov i dagens samhälle*. Daidalos, Göteborg.

Neergaard, Anders & Stubbergaard, Ylva, 1991. Politiskt deltagande under förändring. I: Anders Neergaard & Ylva Stubbergaard (red.), *Politiskt inflytande*. Studentlitteratur, Stockholm.

Norrman Skugge et al, Linda, 1999. *Fittstim*. I: Linda Norrman Skugge, Belinda Olsson, Brita Zilg (red.) Bokförlaget DN, Stockholm.

Putnam, Robert D., 2001. *Den ensamme bowlaren. Den amerikanska medborgarandans upplösning och förnyelse*. SNS förlag, Stockholm.

Sandgren, Torgny. 2000. *Rock i rörelse: hardcore, straight edge, veganism och djurrättsrörelsen*. STM-online, Uppsala. Länk: www.musik.uu.se/ssm/stmonline/vol_3/tsandgren/index.html

Thörn, Håkan, 1991. Rörelser i det senmoderna samhället. I: Jan Carle, Hans-Erik Hermansson (red.), *Ungdom i rörelse. En antologi om ungdomars kultur och uppväxtvillkor*. Daidalos, Göteborg.

Thörn, Håkan, 2000. Miljörörelsen och den nya politikens former – mot en 'global' politik? I: Anders Neergaard & Ylva Stubbergaard (red.), *Politiskt inflytande*. Studentlitteratur, Stockholm.

Zachariasson, Maria, 1999. Ungdomars val och identitetsreflektioner. Den moderna individualiseringsprocessen. I: Gösta Arvastsson (red.). *Järnbur eller frigörelse? Studier i moderniseringen av Sverige*. Studentlitteratur, Stockholm.

Öhlund, Thomas & Bolin, Göran, 1994. *Ungdomsforskning – kritik, reflektioner och framtida möjligheter*. I: Thomas Öhlund, Göran Bolin (red.). *Ungdomskultur vid Stockholms universitet*, Stockholm.